

ПВНЗ «Кіровоградський інститут державного та муніципального управління Класичного приватного університету»

Кафедра обліку та оподаткування

**ПРОГРАМА
навчальної дисципліни
«Фінанси»**

підготовки бакалаврів

спеціальності 6.030509 «Облік і аудит»
(шифр і назва спеціальності)

(Шифр за ОПІ ПП1.5)

Кіровоград - 2016 рік

Програма навчальної дисципліни «Фінанси» для студентів за напрямом підготовки 6.030509 «Облік і аудит», 2016 року

Розробники програми: доцент кафедри обліку та оподаткування, к.е.н. Ланова М.І.

Протокол №1 від 02 вересня 2016 року

Завідувач кафедри _____ С.П.Ніколаєва

« ____ » _____ 2016 року

Схвалено науково-методичною комісією з ПВНЗ «Кіровоградський інститут державного та муніципального управління Класичного приватного університету»

« ____ » _____ 20__ року, протокол № ____

« ____ » _____ 201_ року Голова _____ Г.Ю. Шаркова

ВСТУП

Теоретичний курс «Фінанси» — одна із спеціальних базових дисциплін підготовки бакалаврів з економіки.

В умовах ринкових відносин фінанси використовуються державою як ефективний регулятор усіх сфер економічного життя суспільства. Практично всі економічні інструменти господарювання (ціноутворення, оплата праці, комерційні розрахунки, інвестиційна діяльність, кредитування, бухгалтерський облік тощо) пов'язані з фінансами. Тому курс «Фінанси» має міжгалузевий характер. Він вивчається студентами після ознайомлення із загальнотеоретичними економічними дисциплінами, такими як «Макроекономіка», «Мікроекономіка», «Економіка підприємства» та ін., що дає змогу закріпити вже набуті знання і поглибити професійну підготовку фахівців економічного профілю.

Засвоєння теоретичних засад фінансових відносин створює ту основу, на якій базується вивчення прикладних фінансових дисциплін, що розкривають конкретні питання організації фінансів у різних ланках фінансової системи.

Мета курсу — вивчення сукупності фінансових відносин, які виражають розподіл і перерозподіл вартості валового внутрішнього продукту на макро-, мезо- і мікрорівнях.

Знання цих питань необхідні майбутньому спеціалісту, щоб об'єктивно оцінювати економічні процеси, які відбуваються в суспільстві, розуміти сутність і тенденції розвитку фінансових відносин та їх особливості у сфері державних фінансів і фінансів господарських одиниць, уміти розробляти й вирішувати актуальні питання теорії і практики розбудови фінансової політики держави. Вивчення теоретичних основ фінансових відносин дає змогу досить швидко опанувати зміни, які відбуваються у фінансовій практиці.

Завдання курсу — дати правильне розуміння закономірностей у сфері фінансових відносин держави, суб'єктів підприємницької діяльності та

населення і розкрити шляхи використання цих закономірностей у практиці фінансової роботи; визначити сукупність заходів, що забезпечують використання фінансів як одного з дійових важелів економічної політики держави.

Програма курсу передбачає послідовне вивчення теоретичних основ функціонування фінансів в умовах ринку, принципів і конкретних форм організації фінансових відносин у різних сферах життєдіяльності суспільства, теоретичне обґрунтування практики функціонування фінансового механізму у процесі формування та використання централізованих і децентралізованих фондів фінансових ресурсів суспільного призначення.

Після опанування курсу «Фінанси» студент повинен **знати** теоретичні основи формування та реалізації фінансової політики, функціонування загальнодержавних фінансів, фінансів суб'єктів господарювання та міжнародних фінансів, особливості розвитку фінансового ринку, основні аспекти зміцнення фінансової безпеки держави. Студент повинен **уміти** використовувати набуті теоретичні знання для аналізу взаємозалежності змін, що відбуваються у фінансовій сфері, управління їх цільовим спрямуванням, вірно оцінювати можливі альтернативні варіанти рішення і реалізації різних фінансових проектів, критично осмислювати глибинну соціально-економічну сутність різних фінансових інститутів.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 144 години/ 4 кредити ECTS.

2. Структура навчальної дисципліни «Фінанси»

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин			
	усього	лекції	практичні	самостійна робота
Модуль 1				
Змістовий модуль 1. Сутнісна природа фінансів, основи розвитку фінансової науки, фінансової політики та фінансового права				
Тема 1. Предмет фінансової науки як пізнання сутності фінансів	9	2	1	6
Тема 2. Генезис і еволюція фінансів	9	2	1	6
Тема 3. Становлення та розвиток фінансової науки	9	2	1	6
Тема 4. Фінансова політика і фінансове право	9	2	1	6
Усього за змістовим модулем 1	36	8	4	24
Змістовий модуль 2. Загальнодержавні фінанси				
Тема 5. Податки. Податкова система	9	2	1	6
Тема 6. Бюджет. Бюджетна система	9	2	1	6
Тема 7. Бюджетний дефіцит	9	2	1	6
Тема 8. Державний кредит	9	2	1	6
Усього за змістовим модулем 2	36	8	4	24
Змістовий модуль 3. Місцеві фінанси, позабюджетні ресурси, страхування				
Тема 9. Місцеві фінанси. Бюджетний федералізм і фінансове вирівнювання	9	2	1	6
Тема 10. Соціальні позабюджетні фонди	9	2	1	6
Тема 11. Страхування та страховий ринок	9	2	1	6
Усього за змістовим модулем 3	27	6	3	18
Змістовий модуль 4. Окремі елементи фінансової системи				
Тема 12. Фінанси суб'єктів господарювання	9	2	1	6
Тема 13. Фінанси домогосподарств	9	2	1	6
Тема 14. Фінансовий ринок	9	2	1	6
Усього за змістовим модулем 4	27	6	3	18
Змістовий модуль 5. Управління фінансами, фінансова безпека держави				
Тема 15. Фінансовий менеджмент	9	2	1	6
Тема 16. Фінансова безпека держави	9	2	1	6
Усього за змістовим модулем 5	18	4	2	12
Всього	144	32	16	96

3. Інформаційний обсяг навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Сутнісна природа фінансів, основи розвитку фінансової науки, фінансової політики та фінансового права

Тема 1. Предмет фінансової науки як пізнання сутності фінансів

Тема 2. Генезис і еволюція фінансів

Тема 3. Становлення та розвиток фінансової науки

Тема 4. Фінансова політика і фінансове право

Тема 1. Предмет фінансової науки як пізнання сутності фінансів

Предмет фінансової науки. Сутність фінансів. Необхідність та характерні особливості фінансів. Функції фінансів. Фінансова система.

Тема 2. Генезис і еволюція фінансів

Фінанси як економічна категорія. Історичний характер фінансів. Еволюція податку як важливої первинної форми фінансів. Розвиток регалій як методів формування доходів місцевої казни. Розвиток субсидій. Історичні етапи розвитку фінансів.

Тема 3. Становлення та розвиток фінансової науки

Історичні передумови виникнення фінансової науки та її роль у суспільстві. Сутність та структура фінансової науки. Зміст системи фінансових наукових знань та інструментарій фінансової науки. Розвиток фінансової науки у XV-XIX ст. Світова фінансова наука у XX ст. Розвиток фінансової науки у сучасний період.

Тема 4. Фінансова політика і фінансове право

Фінансова політика, її сутність, мета, завдання. Типи фінансової політики. Значення фінансової політики. Особливості формування та реалізації сучасної фінансової політики. Фінансовий механізм як

інструментарій реалізації фінансової політики. Поняття та система фінансового права.

Змістовий модуль 2. Загальнодержавні фінанси

Тема 5. Податки. Податкова система

Тема 6. Бюджет. Бюджетна система

Тема 7. Бюджетний дефіцит

Тема 8. Державний кредит

Тема 5. Податки. Податкова система

Сутність, необхідність та види податків. Функції податків. Принципи оподаткування. Податкова політика і податкова система України. Організація податкової роботи та діяльність державної податкової служби.

Тема 6. Бюджет. Бюджетна система

Соціально-економічна сутність, необхідність та призначення бюджету. Бюджетна політика і бюджетний механізм. Бюджетний устрій та бюджетна система. Економічна сутність і склад доходів бюджету. Сутність, склад і класифікація видатків бюджету. Бюджетні права та бюджетна ініціатива. Бюджетний процес.

Тема 7. Бюджетний дефіцит

Поняття стану бюджетного фонду та дефіциту бюджету. Соціально-економічні наслідки бюджетного дефіциту. Джерела фінансування дефіциту бюджету та їх класифікація. Методи обмеження та шляхи скорочення дефіциту бюджету.

Тема 8. Державний кредит

Економічна природа та роль державного кредиту. Форми державного кредиту та класифікація державних позик. Сутність та соціально-економічні наслідки державного боргу. Управління державним боргом.

Змістовий модуль 3. Місцеві фінанси, позабюджетні ресурси, страхування

Тема 9. Місцеві фінанси. Бюджетний федералізм і фінансове вирівнювання

Тема 10. Соціальні позабюджетні фонди

Тема 11. Страхування та страховий ринок

Тема 9. Місцеві фінанси. Бюджетний федералізм і фінансове вирівнювання

Основи теорії місцевих фінансів. Сутність, функції та принципи організації місцевих фінансів. Місцеві фінансові інститути та їх характеристика. Роль місцевих фінансів в економічній системі держави. Поняття бюджетного федералізму. Механізм фінансового вирівнювання.

Тема 10. Соціальні позабюджетні фонди

Необхідність, зміст і роль соціальних позабюджетних фондів. Становлення та розвиток соціальних позабюджетних фондів. Загальна характеристика соціальних позабюджетних фондів. Вітчизняна практика функціонування соціальних позабюджетних фондів.

Тема 11. Страхування та страховий ринок

Об'єктивна необхідність і сутність страхового захисту. Страхові фонди як джерело забезпечення страхового захисту. Економічна природа і сутність страхування. Функції і принципи страхування. Класифікація страхування. Поняття страхового ринку, його структура. Державне регулювання у сфері страхування.

Змістовий модуль 4. Окремі елементи фінансової системи

Тема 12. Фінанси суб'єктів господарювання

Тема 13. Фінанси домогосподарств

Тема 14. Фінансовий ринок

Тема 12. Фінанси суб'єктів господарювання

Поняття суб'єкта господарювання, ознаки його ідентифікації. Класифікація суб'єктів господарювання. Основи організації фінансів суб'єктів підприємництва (підприємств) реального сектору економіки. Основи організації фінансів суб'єктів підприємництва – фінансових установ. Фінанси організацій і установ, створених органами виконавчої влади. Фінанси некомерційних організацій – об'єднань громадян. Фінансова діяльність підприємців–фізичних осіб.

Тема 13. Фінанси домогосподарств

Домогосподарство як інституційна економічна одиниця та суб'єкт фінансових відносин. Теоретичні основи фінансів домогосподарств. Бюджет домогосподарств, його структура. Сукупні ресурси і сукупні витрати домогосподарства. Заощадження домогосподарств, їх класифікація, мотиви та чинники. Особисті фінанси, їх розвиток в умовах ринку.

Тема 14. Фінансовий ринок

Фінансовий ринок у системі економічних відносин. Сегментація фінансового ринку. Характеристика інструментів фінансового ринку. Суб'єкти фінансового ринку. Фінансові посередники: класифікація та функціональне призначення.

Змістовий модуль 5. Управління фінансами, фінансова безпека держави

Тема 15. Фінансовий менеджмент

Тема 16. Фінансова безпека держави

Тема 15. Фінансовий менеджмент

Сутність фінансового менеджменту. Фінансові рішення, їх розробка, прийняття та реалізація. Мета й основні завдання фінансового менеджменту. Стратегія і тактика фінансового менеджменту. Принципи і функції фінансового менеджменту. Механізм фінансового менеджменту, його сутність та складові.

Тема 16. Фінансова безпека держави

Економічна безпека як багаторівнева система: поняття та базові елементи. Фінансова безпека: сутність і місце в системі економічної безпеки. Механізм та системи забезпечення фінансової безпеки держави.

4. Рекомендована література для дисципліни «Фінанси»

Базова

1. Кириленко О. П. Місцеві фінанси : підруч. / О. П. Кириленко. – К. : Знання, 2006. – 677 с.
2. Опарін В. М. Фінанси (загальна теорія) : [навч. посіб.] / В. М. Опарін. – [5-те вид., без змін]. – К. : КНЕУ, 2008. – 240 с.
3. Фесенко І. А. Фінанси : [навч. посіб.] / І. А. Фесенко, І. Є. Алфьорова. – А. : ДонДТУ, 2012. – 334 с.
4. Кремень О. І. Фінанси : [навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл.] / О. І. Кремень, В. М. Кремень. – К. : Центр учбової літератури, 2012. – 412 с.
5. Фінанси : підруч. / [С. І. Юрій та ін.]; за ред. д-ра екон. наук, проф. С. І. Юрія, д-ра екон. наук, проф. В. М. Федосова. – [2-ге вид., перероб. і доп.]. – К. : Знання, 2012. – 688 с.
6. Бак Н. А. Фінанси : навч. посіб. [для студ. вищ. навч. закл.] / Н. А. Бак. – Ч. : Чернів. нац. ун-т ім. Юрія Федьковича. – Рута, 2012. – 351 с.

7. Фінанси: практикум : [навч. посіб.] / С. А. Кузнецова та ін.; за заг. ред. д-ра екон. наук, акад. АЕНУ С. А. Кузнецової. – Д. : Дніпропетр. ун-т ім. Альфреда Нобеля, 2012. – 132 с.

8. Мельничук Л. Ю. Фінанси : навч. посіб. [для студ. вищ. навч. закл.] / Л. Ю. Мельничук, О. М. Ротарь. – О. : Одес. ін-т фінансів Укр. Держ. ун-ту фінансів та міжнар. торгівлі. – Елтон, 2012. – 463 с.

9. Фінанси : підруч. [для студ. вищ. навч. закл.] / [А. Я. Кузнецова та ін.] ; за ред. д-ра екон. наук. проф. А. Я. Кузнецової, д-ра екон. наук, проф. Г. М. Азаренкової. – К. : Нац. банк України, Ун-т банк. справи, 2011. – 407 с.

10. Оспіщев В. І. Фінанси : курс для фінансистів : [навч. посіб.] / За ред. В. І. Оспіщева. – К. : Знання, 2008. – 567 с.

Допоміжна

1. Бюджетний кодекс України № 2456-VI від 08.07.2010 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2456-17>.

2. Закон України «Про страхування» № 85/96-ВР від 07.03.1996 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/85/96-ВР>.

3. Митний кодекс України № 4495-VI від 13.03.2012 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/4495-17>.

4. Податковий кодекс України № 2755-VI від 02.12.2010 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>.

5. Про основні напрямки бюджетної політики на відповідний рік (Бюджетна резолюція) : Постанова Верховної Ради України / Відомості Верховної Ради України : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/327/97-вр>

5. Форма підсумкового контролю успішності навчання

Питання для підсумкового контролю

з дисципліни «Фінанси»

1. Необхідність фінансів, їх сутність та зміст.
2. Розподільча функція фінансів.
3. Контрольна функція фінансів.
4. Фінанси як товарно-грошові відносини.
5. Зміст поняття “фінансова система”, принципи щодо її організації.
6. Склад фінансової системи України.
7. Характеристика ланок фінансової системи та їх взаємозв’язок.
8. Зміст та значення фінансової політики як складової частини економічної політики держави.
9. Класична фінансова політика.
10. Регульована фінансова політика.
11. Адміністративно-командна фінансова політика.
12. Типи фінансової політики на різних історичних етапах та її особливості в умовах переходу України до ринкових відносин.
13. Фінансовий механізм та його роль в реалізації фінансової політики.
14. Характеристика та структура фінансового механізму.
15. Сфери та ланки фінансового механізму.
16. Фінансовий механізм та фінансове право.
17. Поняття про управління фінансами, його принципи та функціональні елементи.
18. Організація управління фінансами в Україні.
19. Міністерство фінансів, його права, функції та обов’язки.
20. Фінансовий апарат та його функції.
21. Специфічні особливості управління фінансами в розвинених ринкових країнах.
22. Фінансовий менеджмент, його місце в управлінні підприємствами.

23. Фінансовий ринок, його зміст і роль у перерозподілі фінансових ресурсів.

24. Класифікація фінансових ринків.

25. Характеристика цінних паперів.

26. Функції фінансового ринку.

27. Фінансовий контроль, його суть, завдання, принципи.

28. Види фінансового контролю.

29. Форми фінансового контролю за часом.

30. Методи проведення фінансового контролю.

31. Органи фінансового контролю, їх функції, права і обов'язки.

32. Поняття про аудит, його принципи, порядок проведення та перспективи розвитку в Україні.

33. Зміст державних фінансів.

34. Державні доходи, методи їх мобілізації.

35. Державні витрати, їх економічне і соціальне значення.

36. Державний бюджет (економічна природа і роль).

37. Бюджетний механізм. Бюджетна політика та її завдання.

38. Доходи бюджету, їх класифікація та напрями вдосконалення їх формування в сучасних умовах.

39. Видатки бюджету України і їх роль в становленні ринкових відносин.

40. Проблеми дефіциту бюджету, його причини та напрями скорочення.

41. Суть беземісійного та емісійних методів покриття бюджетного дефіциту

42. Державний кредит.

43. Бюджетний устрій.

44. Бюджетна система України.

45. Бюджетний процес: його стадії та принципи.

46. Бюджетна класифікація.

47. Бюджетний процес: порядок складання, розгляду та затвердження бюджету.

48. Бюджетний процес: виконання бюджету, звіт про виконання бюджету.

49. Сутність податків.

50. Функції податків.

51. Принципи оподаткування.

52. Характеристика податкової системи держави.

53. Проблеми становлення і розвитку податкової системи України.

54. Зміст, основні поняття, функції та принципи страхування.

55. Форми організації страхового фонду.

56. Класифікація страхування.

57. Законодавчі аспекти страхової діяльності в Україні.

58. Державне страхування, його організація та регулювання.

59. Загальна характеристика страхового ринку та його структура.

60. Перестраховання.

Засоби діагностики успішності навчання

Контроль за виконанням студентами навчального плану з курсу, за рівнем отриманих ними знань, набутих навичок й умінь здійснюється за допомогою форм поточного, модульного і підсумкового контролю.

1. *Поточний контроль* здійснюється у ході повсякденної роботи студентів під час проведення практичних, семінарських занять та інших форм контролю і має на меті перевірку рівня знань студента за змістовими модулями. Поточний контроль знань студентів проводиться за такими формами:

а) *під час семінарських/практичних занять:*

- опитування знань студентів з теоретичного матеріалу
- оперативний письмовий контроль (тестування)
- виконання практичних завдань

- змістовні доповнення при обговоренні питань семінарів
- письмова модульна контрольна робота

б) *за результатами виконання завдань самостійного опрацювання:*

- підготовка та презентація реферату
- підготовка міні-лекції з проблемних питань
- аналіз проблемних ситуацій
- виконання індивідуальних науково-дослідних завдань

2. *Модульний контроль* є підсумком певного етапу вивчення дисципліни. Його мета – виявлення проміжних результатів засвоєння студентами змісту навчальної дисципліни. Модульний контроль проводиться у вигляді письмової контрольної роботи, яка містить такі завдання: теоретичні питання; тестові завдання.

3. *Підсумковий контроль* застосовується для перевірки успішності знань студентів після завершення вивчення навчальної дисципліни і здійснюється у формі семестрового контролю, який проводиться у вигляді заліку з дисципліни в обсязі навчального матеріалу, визначеного робочою програмою. Підставою для підсумкового заліку є поточна успішність за результатами всіх форм контролю.